

Instytut Pracy i Spraw Socjalnych

**Wysokość i struktura
Progu Interwencji Socjalnej
Raport weryfikacyjny**

(według informacji cenowych dla 2013 r.)

Opracował zespół IPiSS w składzie:

Piotr Broda-Wysocki (koordynator)

Lucyna Deniszczyk

Dorota Głogosz

Piotr Kurowski

Agnieszka Sowa

Warszawa, luty 2015 r.

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie.....	3
II. Koszyk żywnościowy.....	4
III. Potrzeby mieszkaniowe	6
IV. Odzież i obuwie	8
V. Edukacja	9
VI. Ochrona zdrowia i higiena	11
VII. Transport i łączność.....	13
VIII. Kultura, sport i wypoczynek.....	15
IX. Podsumowanie.....	16
X. Aneks tabelaryczny	21

Wykaz stosowanych skrótów:

BGD	Budżety Gospodarstw Domowych
DD	Dziecko Dorastające (6-18 lat)
DM	Dziecko Młodsze (0-5 lat)
DS	Dziecko Starsze (19-24 lata)
K	Osoba dorosła – Kobieta (25-60 lat, lub pow. 60 lat)
M	Osoba dorosła – Mężczyzna (25-60 lat, lub pow. 60 lat)
SR	Samotny Rodzic
PIS	Próg Interwencji Socjalnej

I. Wprowadzenie

1. Założenia przy wyznaczaniu Progu Interwencji Socjalnej (PIS)

Niniejszy raport ma charakter weryfikacyjny względem przedstawionego przez IPiSS opracowania z roku 2012. Ów charakter formalny wynika z art. 9 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r, poz. 182 z późn. zm.) oraz z wymogów wynikających z rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 7 października 2005 roku w sprawie sposobu ustalania Progu Interwencji Socjalnej (Dz. U. nr 211, poz. 1762 z 2005 r.)

Raport weryfikacyjny bazuje na cenach z roku 2013 (są to dostępne ceny w roku poprzedzającym weryfikację). Ponadto utrzymano w nim wszystkie typy gospodarstw zaproponowane w poprzednim raporcie. Punktem odniesienia dla wyników weryfikacji jest I kwintyl dochodu rozporządzalnego za rok 2013 opublikowany przez GUS. Ponieważ koszyki zawierają jednak elementy postulatywne (np. edukacja) lub pożądane (np. brak konsumpcji używek typu alkohol lub papierosy) dopuszcza się odstępstwa od wartości kwintyla. Priorytetem niniejszej weryfikacji jest zmiana cen. Zmiany asortymentowe oraz zmiany struktur koszyków dokonano w wymiarze koniecznym tzn. w tych przypadkach, w których ich konstrukcja uległa daleko idącej dezaktualizacji.

2. Zespół opracowujący raport weryfikacyjny

W weryfikacji koszyka Progu Interwencji Socjalnej brali udział następujący specjaliści:

- Piotr Kurowski i Piotr Broda-Wysocki w dziedzinie odzieży i obuwia
- Dorota Głogosz – w dziedzinie edukacji oraz kultury, sportu i wypoczynku,
- Piotr Broda-Wysocki – w dziedzinie potrzeb związanych z transportem i łącznością,
- Piotr Kurowski – w dziedzinie żywienia, mieszkania, odzieży i obuwia oraz przeliczenia
- Agnieszka Sowa - w dziedzinie ochrony zdrowia i higieny.

3. Typy gospodarstw domowych w opracowywaniu koszyków progu interwencji socjalnej

Koszyki do wyznaczania progu interwencji socjalnej PIS opracowano – kierując się wytycznymi zawartymi w rozporządzeniu – dla następujących pracowniczych gospodarstw domowych:

1. Jednoosobowego gospodarstwa domowego osoby dorosłej (kobiety lub mężczyzny w wieku od 25 do 60 lat),
2. Jednoosobowego gospodarstwa domowego z osobą w wieku powyżej 60 lat,
3. Dwuosobowych gospodarstw domowych osób dorosłych (w wieku 25-60 lat),
4. Dwuosobowych gospodarstw domowych osób dorosłych w wieku powyżej 60 lat,
5. Rodziców samotnie wychowujących dziecko w sześciu wariantach ze względu na wiek dziecka:
 - z dzieckiem młodszym (DM) w wieku 0-5 lat,
 - z dzieckiem dorastającym (DD) w wieku od 6 do 18 lat,
 - z dzieckiem starszym (DS) w wieku od 19 do 24 lat.
 - z dwojgiem dzieci młodszych (DM),
 - z dwojgiem dzieci dorastających (DD)
 - z jednym dzieckiem młodszym (DM) i dwojgiem dzieci dorastających (DD)
6. Małżeństw z jednym dzieckiem młodszym (DM) w wieku od 0 do 5 lat
7. Małżeństw z jednym dzieckiem dorastającym (DD) w wieku od 6 do 18 lat,
8. Małżeństw z jednym dzieckiem starszym (DS) w wieku od 19 do 24 lat,
9. Rodziców z dwójką dzieci w trzech wariantach:
 - rodzice z dwojgiem dzieci młodszych (2 DM),
 - rodzice z dwojgiem dzieci dorastających (2 DD),
 - rodzice z dwojgiem dzieci starszych (2 DS),
10. Rodziców z trójką dzieci: z dwojgiem dzieci dorastających (2 DD) i jednym dzieckiem starszym (DS),
11. Rodziców z czwórką dzieci: z jednym dzieckiem młodszym (DM), dwojgiem dzieci dorastających (2 DD) oraz jednym dzieckiem starszym (DS.)

II. Koszyk żywnościowy

Koszyk żywnościowy PIS był konstruowany na podstawie aktualnych polskich norm żywienia (Ziemlański 2001), tabel składu i wartości odżywczych produktów spożywczych (Kuchanowicz i inni, 1998) a także ekspertyzy przygotowanej przez zespół pracowników Instytutu Żywności i Żywienia w Warszawie (Sekula, Figurska 2002). Korzystano także z wyników badań GUS

o ilościowym spożyciu żywności w przeciętnych oraz mniej zamożnych pracowniczych gospodarstwach domowych.

Dla grup dzieci i młodzieży do 18 lat przyjęto umiarkowaną aktywność fizyczną, a dla osób dorosłych – małą. Dla wszystkich grup wiekowych uwzględniono średnią masę ciała. Przyjęto, że gospodarstwo domowe posiada dostateczne informacje o zdrowym żywieniu na poziomie bezpiecznym dla rozwoju biologicznego jego członków i jednocześnie potrafi zestawiać racje pokarmowe minimalizując ich koszt. Gospodarstwa domowe o niskich dochodach kupują na ogół relatywnie tania, nieprzetworzoną żywność na bazarach i/lub w supermarketach. Gospodarstwa te często kupują warzywa i owoce w okresach ich największej podaży i niskich cen w celu ich konserwowania i przechowywania. Takie domowe przetwórstwo wpływa na obniżenie kosztu posiłków, ale wymaga nakładu własnej pracy i staranności. (IPiSS 2002, 11).

Dla oszacowania wartości koszyka wykorzystano średnie ceny z 2013 roku według notowań GUS. Każda z podstawowych grup żywności przedstawiona w tabeli 1, została uszczegółowiona konkretnymi artykułami nieprzetworzonymi, a zatem tańszymi. W przypadku braku notowań danego produktu, opierano się na wiedzy eksperckiej. Koszyków żywności – co do ich struktury i norm – nie zmieniano. W poniższej Tabeli zawarto wyniki szacunków.

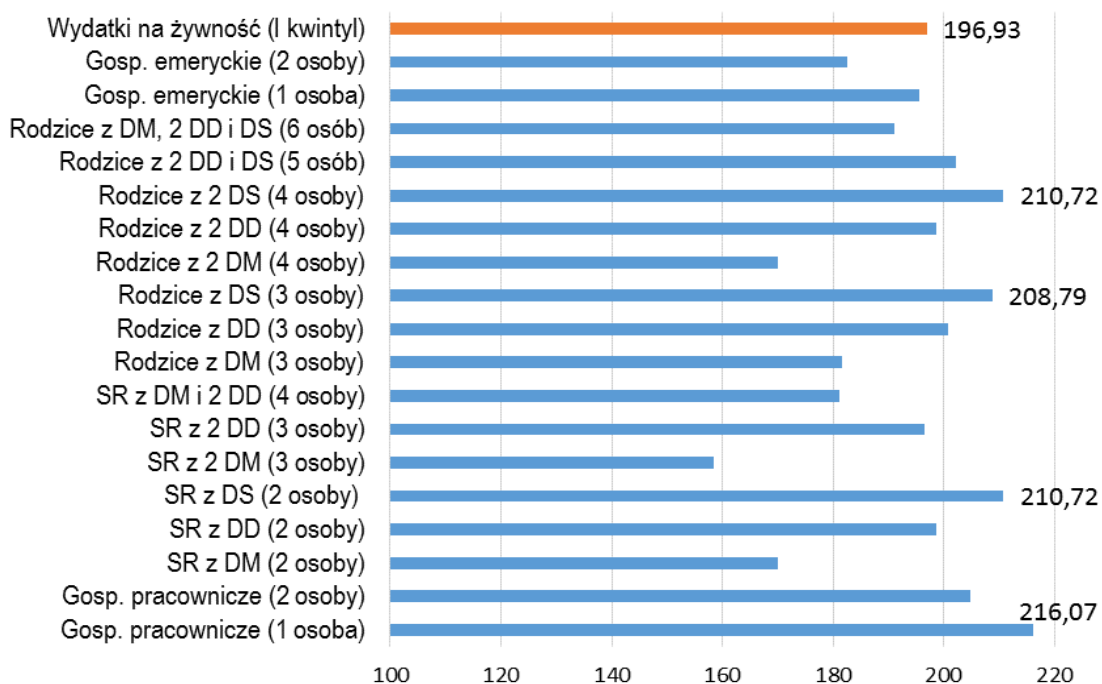
Tabela 1. Wartość koszyka żywnościowego PIS (miesięcznie w zł, w cenach 2013 r.)

Lp.	Wyszczególnienie	Dziecko młodsze (0-5)	Dziecko dorastające (6-18)	Dziecko starsze (19-24)	Osoba dorosła (25 - 60)	Osoba starsza (pow. 60 lat)	Osoba dorosła (25 - 60)	Osoba starsza (pow. 60 lat)
		W gospodarstwach 2 i więcej osobowych					Osoby samotne	
1	Produkty zbożowe	25,79	36,52	44,46	42,46	36,87	42,46	37,44
2	Ziemniaki	5,39	8,58	10,78	10,78	7,52	10,78	7,64
3	Warzywa, owoce i strączkowe	24,86	36,83	38,75	37,45	32,90	46,81	41,76
4	Mleko i produkty mleczne	35,19	43,84	44,34	38,82	39,18	40,60	41,74
5	Mięso, wędliny, ryby oraz jaja	32,04	50,73	63,04	60,60	54,57	60,60	55,41
6	Tłuszcze	9,04	11,42	10,52	10,52	7,35	10,52	7,46
7	Cukier i słodczy	2,88	4,33	4,64	4,31	4,12	4,31	4,19
8	Żywność razem (ceny 2013 r.)	135,18	192,24	216,52	204,92	182,51	216,07	195,64
9	Żywność (w cenach 2010 r.)	121,55	170,25	190,23	180,07	161,63	189,69	173,43
10	Dynamika (2010=100)	111,2	112,9	113,8	113,8	112,9	113,9	112,8

Źródło: Obliczenia IPiSS.

Wzrost wartości koszyków w porównaniu z poprzednim badaniem (2010 r.) nie jest duży. W okresie tym wzrost cen konsumpcyjnych w grupie żywności (wskaźnik CPI) planował się w podobnej skali (112,3).

Wykres 1. Koszyk PIS a wydatki na żywność gospodarstw domowych o niskich dochodach (per capita, 2013 r.).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych IPiSS/GUS. SR – Samotny Rodzic.

Wartości koszyków żywności PIS w porównaniu z wydatkami niezamożnych gospodarstw domowych (z I kwintyla rozkładu dochodów) przedstawia Wykres 1. Wydatki na żywność osób samotnych zbliżone są do wydatków w I kwintylu. Poziom wydatków na żywność związany z wiekiem dzieci. Tam, gdzie występuje dziecko starsze (wiek 19 – 24 lat), wartość koszyka PIS przewyższa nieco wielkość wydatków żywnościowych z I kwintyla, a w gospodarstwach z dzieckiem małym ten koszt jest niższy.

III. Potrzeby mieszkaniowe

Do kluczowych czynników, od których zależą wydatki na utrzymanie mieszkania należą przede wszystkim wielkość i standard mieszkania (jego wiek i wyposażenie techniczne), forma własności lub tytułu do użytkowania, a także jego lokalizacji. Gospodarstwa domowe, w tym te o niskich dochodach, użytkują mieszkania o bardzo zróżnicowanych parametrach, a co za tym idzie, ponoszą wydatki na utrzymanie mieszkania w bardzo różnej wysokości.

Gospodarstwa domowe użytkowały mieszkania wyposażone na ogół w zimną i ciepłą wodę, łazienkę (w tym z ustępem splukiwanym bieżącą wodą), gaz (z sieci lub z butli) oraz centralne ogrzewanie. W badań nad budżetami gospodarstw domowych z 2012 r. wynika, że mieszkania zajmowane przez gospodarstwa z I kwintyla rozkładu dochodów są gorzej wyposażone: ok. 12% z nich nie ma ustępu splukiwanego bieżącą wodą (w gospodarstwach ogółem jest to udział powyżej 4%), 14,5% z nich nie ma bieżącej ciepłej wody (dla gospodarstw ogółem jest to 5,4%).

W końcu gospodarstwa za I kwintyla ponad dwukrotnie częściej ogrzewają swoje mieszkanie opalając piecem (26,2% wobec 12,9% ogółem) niż korzystając z centralnego ogrzewania.¹

W koszyku PIS utrzymano założenie, że ubogie gospodarstwa domowe zajmują mieszkania komunalne w budynkach z lat 70-tych ubiegłego wieku, zlokalizowane w mieście średniej wielkości, wyposażone w podstawowe urządzenia (zimną i ciepłą wodę, c.o, gaz ziemny wysokooktanowy pobierany z sieci, energię elektryczną).² Co do powierzchni – mają od ok. 15 do 42 m², w zależności od liczby osób w gospodarstwie.

Szacunki wydatków mieszkaniowych w koszykach PIS miało charakter tylko cenowy. Do obliczenia wartości koszyków wykorzystano ceny średnie według notowań GUS za 2013 r. oraz informacje eksperckie (obserwacja rynku).

Tabela 2. Wysokość i dynamika kosztów mieszkaniowych w 2013 r. (miesięcznie, *per capita*, w zł)

Wyszczególnienie	Gospodarstwo					
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	6-osobowe
Przyjęta powierzchnia mieszkania lokatorskiego						
Powierzchnia w m ²	15	17	21	28	35	42
Wydatki na użytkowanie mieszkania i nośniki energii						
1. Czynsz i usługi mieszkaniowe	103,70	79,46	64,91	60,16	57,46	56,55
2. Energia elektryczna i gaz	48,92	27,93	19,95	21,09	20,02	19,13
3. Centralne ogrzewanie	46,44	26,32	21,67	21,67	21,67	21,67
5. Ciepła woda	11,29	12,84	9,63	7,76	6,70	6,35
6. Razem wydatki na osobę	210,36	146,54	116,16	110,68	105,86	103,70
7. Wydatki w gosp. I kwintyla*	114,69					
8. Dynamika PIS (2010=100)	116,7	118,1	118,6	118,7	118,7	118,8
Wydatki na wyposażenie mieszkania						
1. Wydatki PIS (2013 r.)	36,88	21,41	18,45	16,36	15,32	13,53
2. Wydatki w gosp. I kwintyla*	21,97					
3. Dynamika PIS (2010=100)	115,3	114,1	113,0	112,5	111,6	111,4

Źródło: IPiSS / GUS. * Dla gospodarstw domowych ogółem.

Koszykowe wartości wydatków na utrzymanie mieszkania oraz nośniki energii są wyższe od wydatków realnych dla I kwintyla w gospodarstwach mniejszych (jedno- i dwuosobowych). Dla gospodarstw z większą liczbą osób szacunki te są zbliżone do punktu odniesienia. Dynamika tych koszyków (od ponad 16 do prawie 19% w stosunku do 2010 r.) tak bardzo nie dziwi – w tym

¹ Obliczenia własne na danych jednostkowych udostępnionych przez GUS.

² W 2012 r. aż 35% gospodarstw z I kwintyla zajmowało lokale wybudowane w latach 1961 – 1980, kolejne 18,1% zamieszkiwało mieszkania wybudowane od końca wojny do 1960 r., a 29,1% w budynkach jeszcze sprzed wojny.

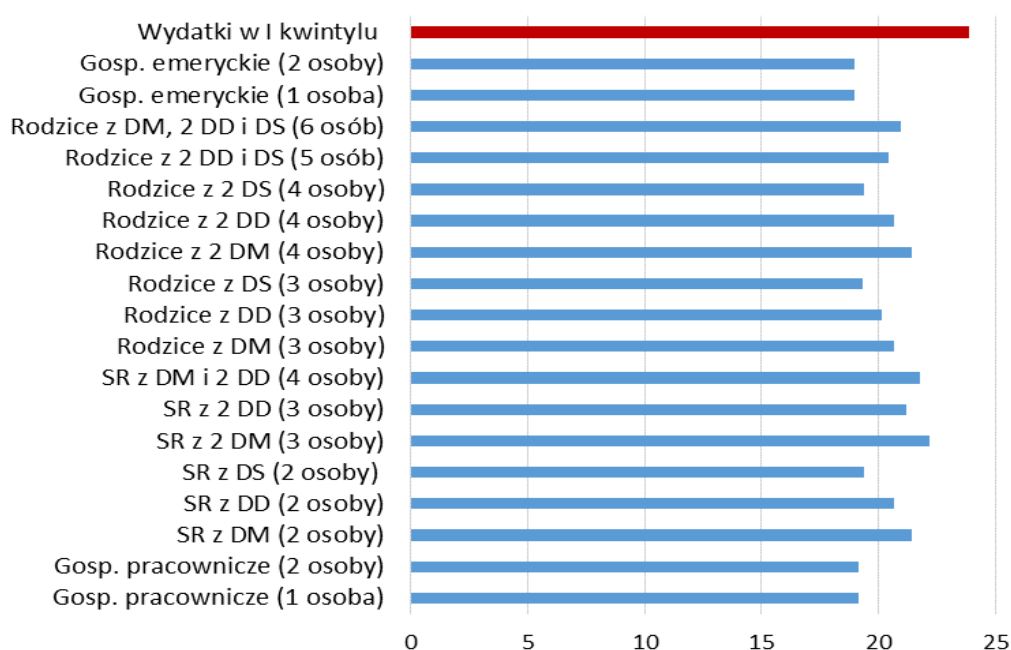
okresie wskaźnik CPI wyniósł 14,6%. Stało się to wynikiem wzrostów różnych opłat – taryf za prąd, czynsz i tzw. opłat śmieciowych, ciepłą wodę itd.

Z kolei wydatki koszykowe na wyposażenie mieszkań są niższe (z wyjątkiem gospodarstw jednoosobowych) od rzeczywistych wydatków gospodarstw z I kwintyla. Dynamika koszyka także była wyższa niż wskaźnik CPI dla tej grupy – mieszkania wyposażono między innymi w droższe żarówki energooszczędne.

IV. Odzież i obuwie

Utrzymano założenie o relatywnie długich okresach użytkowania odzieży i obuwia, bliskie okresom ich fizycznego zużycia, różnicując je w zależności od wieku członków gospodarstwa domowego. Dla odzieży i obuwia przeznaczonych dla dzieci i młodzieży przyjęto relatywnie krótsze okresy użytkowania. Ze względu na przyjęte założenie, że zasoby odzieży i obuwia są niskiej jakości nie przewidziano, iż będą one przekazywane z dzieci starszych na młodsze.

Wykres 2. Wartości koszyków odzieży i obuwia a wydatki gospodarstw domowych o niskich dochodach (miesięcznie na 1 osobę w zł, ceny 2013 r.).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IPiSS/GUS.

Aktualną wartość koszyków odzieży i obuwia dla poszczególnych osób obliczono uwzględniając ceny panujące w 2013 i 2014 r. Zastosowano stosowane poprzednio rozwiązanie, że wychodzimy od cen przeciętnych z znanych z notowań GUS, a w przypadku z ich braku – z oceny eksperckiej. Następnie ceny te obniżono (odzieży o około 50%, obuwia o 40-35%) na podstawie obserwacji rynku odzieżowego, w tym cen towarów oferowanych na bazarach,

w sklepach stosujących posezonowe wyprzedaże, a także punktów sprzedaży odzieży używanej. Czasem dokonywano głębszych korekt w dół, gdyż ceny z notowań GUS reprezentują towary coraz wyższej jakości.

Dla wszystkich badanych typów gospodarstw, wartość koszyków odzieży i obuwia jest niższa od wydatków na te cele wśród gospodarstw z I kwintyla rozkładu dochodów (Wykres 2). W wymiarze pieniężnym jednak nie są to różnice duże.

I choć wskaźnik CPI dla odzieży i obuwia w latach 2010 – 2013 zdaje się wskazywać na spadek cen (o 10,3%), to mamy do czynienia z dużą dynamiką rzeczywistych wydatków w gospodarstwach z I kwintyla (wzrost o blisko 12%). Koszyki PIS rosną w szybszym tempie (por. IX. Podsumowanie, Wykres 6.)

V. Edukacja

Szacowaną wartość koszyka potrzeb edukacyjnych przypisanych różnym osobom według wieku w gospodarstwie domowym, przedstawia poniższa Tabela 3.

Tabela 3. Wydatki na edukację w koszyku PIS w cenach z 2013 r.

Wyszczególnienie	Dzieci 0-5 lat	Dzieci 6-18 lat	Dzieci 19 - 24 lata
Edukacja 2013 r.	42,32	6,87	6,87
Edukacja 2010 r.	106,97	4,88	4,88
Dynamika (2010=100)	39,6	140,9	140,9

Źródło: IPiSS.

Dynamika koszyka PIS odbiega od dynamiki wydatków I kwintyla; głównie z powodu postulatywnego charakteru zawartości koszyka PIS, w którym założono szerszy od rzeczywistego, jednak pożądany z wielu względów zakres uczestnictwa dzieci w opiece przedszkolnej. Dla znacznej grupy dzieci z rodzin o niskich dochodach uczęszczanie do przedszkola to nie tylko problem edukacji i kontaktów rówieśniczych, ale nierzadko zaspokojenia potrzeb żywieniowych lub emocjonalnych.

Przyjęte założenie o udziale wszystkich dzieci 3-5 lat w pozarodzinnych instytucjach opieki przedszkolnej wydaje się zasadne, zwłaszcza gdy weźmiemy pod uwagę decyzje władz oświatowych dotyczące objęcia 5-latków obowiązkowym przygotowaniem przedszkolnym i obniżenie wieku obowiązku szkolnego na 6-latki (choć ta ostatnia zmiana wdrażana jest stopniowo i nie dotyczy całej populacji dzieci 6-letnich). Ponadto coraz częściej samorządy lokalne podejmują dobrowolnie zobowiązania zagwarantowania dostępu do opieki przedszkolnej dla dzieci w wieku 3 i 4 lata. Z tego głównie powodu znaczną rozbieżność w poziomie wydatków na edukację w proponowanym koszyku PIS i w gospodarstwach domowych z I kwintyla widać

w tych gospodarstwach, które mają w swym składzie małe dzieci w wieku przedszkolnym i wieku (poszerzonym) tzw. obowiązku szkolnego.

Zmiany zasad odpłatności za przedszkola (a zwłaszcza bezpłatna opieka przez 5 godzin dziennie i 1 zł za pozostałe godziny) spowodowały istotną zmianę wielkości wydatków na edukację oszacowanych dla koszyka PIS. Uwzględniono też znaczny rozwój, w ostatnich 2 latach, opieki instytucjonalnej nad najmłodszymi dziećmi oraz dywersyfikację form tej opieki i założono, że – chociaż w niewielkim zakresie – także rodziny z I kwintyla dochodów w części korzystają z usług tych instytucji (zwłaszcza w warunkach deficytu miejsc w przedszkolach i opieki nad 3-latkami).

Uwzględniono zmiany w zasadach odpłatności za podręczniki i wprowadzane sukcesywnie dla kolejnych roczników uczniów, podręczniki bezpłatne.

Jednocześnie przyjęto, iż ubogie gospodarstwa domowe korzystające z różnych form pomocy, korzystają też ze zwolnień z różnych opłat szkolnych (np. ubezpieczenie).

Koszyk – konsekwentnie od lat – nie uwzględnia kosztów zajęć dodatkowych oraz wydatków na edukację ponoszonych przez osoby dorosłe.

Wartość wydatków per capita w poszczególnych gospodarstwach domowych dla koszyka edukacji przedstawia poniższa Tabela 4.

Tabela 4. Koszyk edukacji PIS a wydatki rodzin o niskich dochodach (per capita, miesięcznie w zł, 2013 r.).

Typy gospodarstw domowych	Koszyki PIS 2013	Dynamika (2010=100)
Gospodarstwa rodziców samotnie wychowujących dzieci		
2-osobowe (M+K)/2+DM	21,16	39,6
2-osobowe (M+K)/2+DD	3,44	140,9
2-osobowe (M+K)/2+DS	3,44	140,9
3-osobowe (M+K)/2+2xDM	28,22	39,6
3-osobowe (M+K)/2+2xDD	4,58	140,9
4-osobowe (M+K)/2+DM+2xDD	3,44	140,9
Gospodarstwa rodziców z dziećmi na utrzymaniu		
3-osobowe M+K+DM	14,11	39,6
3-osobowe M+K+DD	2,29	140,9
3-osobowe M+K+DS.	2,29	140,9
4-osobowe M+K+ 2xDM	21,16	39,6
4-osobowe M+K+ 2xDD	3,44	140,9
4-osobowe M+K+ 2xDS	3,44	140,9
5-osobowe M+K+2xDD+DS	4,12	140,9
6-osobowe M+K+DM+2xDD+DS	10,49	51,8
Wydatki w gospodarstwach I kwintyla*	4,06	101,2

Źródło: IPiSS/GUS.

VI. Ochrona zdrowia i higiena

Koszyk PIS w zakresie ochrony zdrowia jest odzwierciedleniem potrzeb gospodarstwa domowego w zakresie podstawowego wyposażenia tzw. „apteczki domowej”, uwzględniając koszty związanych z leczeniem w minimalnym zakresie. Zgodnie z założeniami przyjętymi w 2002 r., uznaje się, że większość potrzeb zdrowotnych populacji ubogiej realizowana jest w sektorze usług finansowanych ze środków powszechnego ubezpieczenia zdrowotnej. Niemniej, przyjmuje się, że osoby ubogie mogą również w ograniczonym zakresie korzystać z usług medycznych opłacanych *out-of-pocket*, czyli z prywatnych środków finansowych. Stąd, koszyk ochrony zdrowia uwzględnia możliwość przeprowadzenia badań laboratoryjnych oraz wizyty lekarskiej i wizyty stomatologicznej finansowanych *out-of-pocket*. Ten rodzaj korzystania z usług medycznych zakłada się jedynie w grupach o najwyższej chorobowości, i najwyższych wskaźnikach korzystania z usług medycznych (dzieci do 16 roku życia, osoby starsze) i w ograniczonym wymiarze (1 raz w roku lub co dwa lata, zależnie od rodzaju usługi). Poszerzenie zakresu uwzględnionych w koszyku ochrony zdrowia usług finansowanych ze środków prywatnych uzasadnione jest faktem, że według badań GUS z 2013 r. 23% najuboższych gospodarstw domowych korzystało z usług medycznych, a 27% z usług stomatologicznych świadczonych poza systemem powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego (GUS 2014 d).

Podobnie jak w poprzednich latach, koszyk nie uwzględnia zakupu kosztownych lekarstw (np. antybiotyków lub kosztów terapii w leczeniu cywilizacyjnych³ czy leczeniu przewlekłym).

Lista leków uwzględnionych w ramach tzw. „apteczki domowej” w koszyku ochrona zdrowia została zweryfikowana i – w efekcie – nieznacznie zmieniona. Zmiany te wynikają z uwzględnienia specyfiki leków dla dzieci oraz zamiany środków farmaceutycznych stosowanych w przeziębieniach i grypach na środki popularne, wypierające środki farmaceutyczne, które były uwzględnione w koszyku ochrony zdrowia w latach poprzednich. Dokonane zmiany dotyczą:

- Wprowadzenia dla dzieci poniżej 18 roku życia leku przeciwgorączkowego Nurofen w płynie (100 ml) w miejsce Polopiryny „S”. Zmiana ta jest uwarunkowana zaleceniem lekarzy, by dzieciom poniżej 12 roku życia nie podawać leków zawierających kwas acetylosalicylowy z uwagi na możliwość powikłań.
- Zastąpienia leku Halset lekiem Cholinex,
- Zastąpienia syropu Tussipect syropem Flegamina.

Zmiany te, z uwagi na podobne ceny produktów, nie wpłynęły znacząco na ogólną wartość towarów w koszyku WDR w zakresie ochrony zdrowia. Ceny dla znacznej części leków przyjęto z notowań GUS z 2013 r., natomiast ceny nie notowane przez GUS pochodzą z własnych obserwacji cen w aptekach i sklepach zielarskich.

³ Choroby układu krążenia, nowotwory.

Wydatki *per capita* w gospodarstwach domowych związane z potrzebami zdrowotnymi pozostają niższe niż przeciętnie w I kwintylu, chociaż dynamika wzrostu w gospodarstwach domowych rodzin wielodzietnych, w tym w szczególności rodzin z małymi dziećmi, oraz osób starszych była wyższa niż w I kwintylu. W tych typach gospodarstw domowych wydatki na zdrowie są również najwyższe.

Tabela 5. Wartości koszyków PIS ochrony zdrowia i higieny osobistej PIS w porównaniu z wydatkami gospodarstw o niskich dochodach (*per capita*, miesięcznie w zł, 2013 r.).

Typy gospodarstw domowych	Zdrowie		Higiena osobista	
	Wartość w cenach z 2013 r.	Dynamika (2010=100)	Wartość w cenach z 2013 r.	Dynamika (2010=100)
Gosp. pracownicze (1 osoba)	14,75	117,0	21,82	118,2
Gosp. pracownicze (2 osoby)	13,25	116,7	21,56	118,4
Samotny Rodzic z DM (2 osoby)	19,32	126,8	29,33	111,3
Samotny Rodzic z DD (2 osoby)	16,39	121,0	20,46	118,6
Samotny Rodzic z DS (2 osoby)	13,32	116,8	21,56	118,4
Samotny Rodzic z 2 DM (3 osoby)	21,62	128,8	31,83	109,8
Samotny Rodzic z 2 DD (3 osoby)	17,71	121,9	20,01	118,8
Samotny Rodzic z DM i 2 DD (4 osoby)	19,46	125,3	24,23	114,2
Rodzice z DM (3 osoby)	17,58	123,8	26,65	113,1
Rodzice z DD (3 osoby)	15,62	119,5	20,74	118,6
Rodzice z DS (3 osoby)	13,58	116,7	21,47	118,4
Rodzice z 2 DM (4 osoby)	19,36	126,7	29,22	111,3
Rodzice z 2 DD (4 osoby)	16,43	120,9	20,34	118,7
Rodzice z 2 DS (4 osoby)	13,36	116,8	21,44	118,5
Rodzice z 2 DD i DS (5 osób)	15,90	120,3	20,58	118,6
Rodzice z DM, 2 DD i DS (6 osób)	17,28	123,0	23,29	115,5
Gosp. emeryckie (1 osoba)	33,15	151,1	20,35	120,0
Gosp. emeryckie (2 osoby)	31,65	153,0	20,08	120,3
Wydatki w gospodarstwach I kwintyla*	20,28	118,7	-	-

Źródło: IPiSS/GUS. * Dla gospodarstw ogółem.

Lista artykułów związanych z higieną, podobnie jak i ich konsumpcja pozostały na niezmiennym w stosunku do 2010 r. poziomie, a zmiany spowodowane były jedynie wzrostem cen większości produktów. Dynamika wzrostu cen była niewielka, co można tłumaczyć dużą i konkurencyjną ofertą produktów w tej kategorii i możliwością wybrania produktów o jak najniższych cenach.

Podsumowując, należy podkreślić relatywnie duże potrzeby w zakresie zdrowia i higieny gospodarstw z małymi dziećmi oraz gospodarstw emeryckich, przy czym mówimy tutaj o wydatkach na artykuły pierwszej potrzeby i codziennego użytku.

VII. Transport i łączność

Podobnie, jak w poprzednich latach, przyjęto, iż koszty związane z transportem ponoszą osoby dorosłe (w tym przede wszystkim głowa gospodarstwa domowego) oraz osoby starsze. W przypadku głowy gospodarstwa domowego koszty transportu związane są z aktywnością zawodową. Przyjęto, że druga osoba dorosła w gospodarstwie ponosi mniejsze koszty z tego tytułu (nie jest aktywna zawodowo lub jej miejsce pracy znajduje się blisko miejsca zamieszkania). W przypadku dzieci młodszych (DM) przewidziano niewielkie koszty związane z koniecznością okazjonalnego przemieszczania się w sprawach urzędowych lub zdrowotnych (wizyta u lekarza specjalisty, niedostępnego w pobliżu miejsca zamieszkania), zaś w przypadku pozostałych dzieci – niewielkie koszty związane z funkcjonowaniem społecznym. W obu pozostałych przypadkach (DD i DS.) założono, iż miejsce nauki nie jest położone w znacznej odległości od miejsca zamieszkania lub edukacja nie jest z innych powodów związana z koniecznością regularnych dalekich dojazdów (np. internat).

W tabeli 6 zilustrowano wartość koszyka PIS w dziedzinie transportu i łączności przyporządkowane poszczególnym członkom rodzin.

Tabela 6. Wydatki na transport i łączność w standardzie PIS (ceny 2013 i 2010 r.).

Wyszczególnienie	Głowa gosp. dom	Nast. os. dorosła	Osoba starsza	Dziecko: wiek 0-5 lat	Dziecko: wiek 6-18 lat	Dziecko: wiek 19-24 lat	Gosp. domowe
	M/K	M/K	M/K	DM	DD	DS.	-
Transport 2013 r.	51,82	19,68	65,60	4,37	19,68	19,68	0,00
Transport 2010 r.	42,10	15,18	50,60	3,37	15,18	15,18	0,00
Dynamika (2010=100)	123,1	129,6	129,6	129,6	129,6	129,6	-
Łączność 2013 r.	14,43	0,00	14,43	0,00	0,00	14,43	49,00
Łączność 2010 r.	6,08	2,45	7,83	5,25	4,20	5,25	34,16
Dynamika (2010=100)	237,2	0,0	184,2	0,0	0,0	274,9	143,4

Źródło: IPiSS/GUS.

W strukturze dominują wydatki związane z transportem, których dynamika wzrosła o blisko 30%, co jest wynikiem podwyżek opłat i zmniejszenia skali ulg w transporcie publicznym. Koszty związane z łącznością są mniejsze, ale dział ten podlega ciągłemu rozwojowi. To wynik zmian zachodzących w rzeczywistości i zwiększania dostępności nowych, bardziej racjonalnych z punktu widzenia np. długości połączeń opcji kontaktu.

Uwzględniono dynamiczny rozwój rynku telefonów komórkowych bez abonamentu (na kartę) oraz dokonano zmian w koszyku wynikających ze zmian operatorów na rynku. Przyjęto, że gospodarstwach domowych z dziećmi telefon taki posiada osoba dorosła przynosząca do domu największy dochód lub aktywna zawodowo oraz dziecko w wieku 19-24 lata (końcowy okres edukacji lub początkowy okres zatrudnienia). Koszty użytkowania takiego telefonu przewidziano

także dla gospodarstw emeryckich (dla jednej osoby). Wprowadzenie zmian w koszyku w zakresie korzystania z telefonów komórkowych (oraz usunięcie z niego pozycji związanych z impulsami telefonicznymi przy połączeniach stacjonarnych, kartami telefonicznymi i opłatami za korespondencję pocztową) w trzech typach gospodarstw domowych spowodowało chwilowy wzrost dynamiki tego elementu koszykowego. Jednak patrząc na rozkład kwotowy i dynamikę wydatków z gospodarstw I kwintyla widać, iż korekta ta ma jednak wymiar dostosowujący, a nie postulatywny.

Coraz większego znaczenia nabierają także komunikatory internetowe. Nie znajdują one w tej chwili pełnego odzwierciedlenia w koszyku (np. nie przewidziano w nim wyposażenia gospodarstwa domowego w komputer), niemniej – zwłaszcza wśród młodzieży – stają się one podstawowym kanałem komunikacji, założyć zatem należy w jakiejś mierze dostęp do Internetu i umiejętność posługiwania się nim. Dlatego koszyk PIS uwzględnia dostęp do stacjonarnego telefonu (najniższy abonament dominującego operatora na gospodarstwo domowe) – co reprezentuje ewentualne koszty dostępu do Internetu. Zwłaszcza chodzi tu gospodarstwa domowe z dziećmi w wieku do 18 i do 24 lat.

Tabela 7. Wartości koszyków PIS dla transportu i łączności PIS w porównaniu z wydatkami gospodarstw o niskich dochodach (per capita, miesięcznie w zł, 2013 r.).

Typy gospodarstw domowych	Wartość w cenach z 2013 r.	Dynamika (2010=100)
Gosp. pracownicze (1 osoba)	78,50	95,3
Gosp. pracownicze (2 osoby)	49,09	98,2
Samotny Rodzic z DM (2 osoby)	41,44	91,1
Samotny Rodzic z DD (2 osoby)	55,21	108,6
Samotny Rodzic z DS (2 osoby)	74,68	217,7
Samotny Rodzic z 2 DM (3 osoby)	29,08	133,3
Samotny Rodzic z 2 DD (3 osoby)	43,37	149,6
Samotny Rodzic z DM i 2 DD (4 osoby)	39,75	166,4
Rodzice z DM (3 osoby)	34,18	94,4
Rodzice z DD (3 osoby)	43,37	109,0
Rodzice z DS (3 osoby)	56,35	140,4
Rodzice z 2 DM (4 osoby)	35,92	122,6
Rodzice z 2 DD (4 osoby)	43,57	125,6
Rodzice z 2 DS (4 osoby)	50,79	144,3
Rodzice z 2 DD i DS (5 osób)	41,68	130,9
Rodzice z DM, 2 DD i DS (6 osób)	35,46	126,8
Gosp. emeryckie (1 osoba)	104,53	112,9
Gosp. emeryckie (2 osoby)	109,57	99,9
Wydatki w gospodarstwach I kwintyla*	72,64	122,6

Źródło: IPiSS/GUS. * Dla gospodarstw ogółem.

Podobnie jak w przypadku innych grup potrzeb, za punkt odniesienia wartości opracowanego koszyka w zakresie wydatków na transport i łączność obrano skalę wydatków gospodarstw domowych w I kwintylu. Wielkość ta w 2013 r. wyniosła 72,64 zł i w stosunku do ostatniego badania wzrosła o ponad 22%.

Wartości koszyków przewyższają wielkość dla tej kategorii w I kwintylu w nielicznych przypadkach (gospodarstwa emeryckie, osoba samotna w wieku produkcyjnym oraz samotny rodzic z dzieckiem starszym). Wielkości zbliżają się do I kwintyla, gdy pojawia się dziecko starsze, a oddalają się od niego wraz ze wzrostem liczby osób w rodzinie. Te tendencje, jak i wysoka dynamika w niektórych przypadkach, to efekt przyjętych i omówionych powyżej założeń związanych z korektą koszyka w zakresie łączności.

VIII. Kultura, sport i wypoczynek

Ze względu na konstrukcję koszyka i układ jego priorytetów, które chronią głównie dzieci i ich potrzeby rozwojowe, wydatki koszyka PIS przekraczają I kwintyl głównie tam, gdzie w składzie gospodarstwa są dzieci (por. Tabela poniżej).

W niewielkim stopniu zmiany wartości koszyka wynikają także ze zmian cen jego składników, spowodowanych upowszechnieniem się korzystania z dóbr wcześniej niedostępnych cenowo dla rodzin najuboższych.

Wartość koszyków PIS dla różnych typów rodzin w porównaniu z realnymi wydatkami rodzin o niskich dochodach ilustruje Tabela 8.

Tabela 8. Koszyk kultury i rekreacji w modelu PIS i wydatkami rodzin o niskich dochodach (per capita, miesięcznie w zł, 2013 r.).

Typy gospodarstw domowych	Wartość w cenach z 2013 r.	Dynamika (2010=100)
Gosp. pracownicze (1 osoba)	36,43	108,2
Gosp. pracownicze (2 osoby)	24,40	109,1
Samotny Rodzic z DM (2 osoby)	28,31	110,6
Samotny Rodzic z DD (2 osoby)	41,30	109,2
Samotny Rodzic z DS (2 osoby)	38,90	110,1
Samotny Rodzic z 2 DM (3 osoby)	23,94	112,4
Samotny Rodzic z 2 DD (3 osoby)	41,25	109,8
Samotny Rodzic z DM i 2 DD (4 osoby)	34,09	110,4
Rodzice z DM (3 osoby)	21,34	111,4
Rodzice z DD (3 osoby)	29,99	109,9
Rodzice z DS (3 osoby)	28,39	110,8
Rodzice z 2 DM (4 osoby)	19,16	112,3
Rodzice z 2 DD (4 osoby)	32,14	109,8
Rodzice z 2 DS (4 osoby)	29,74	111,0
Rodzice z 2 DD i DS (5 osób)	32,51	110,2
Rodzice z DM, 2 DD i DS (6 osób)	29,05	110,7
Gosp. emeryckie (1 osoba)	34,69	108,9
Gosp. emeryckie (2 osoby)	18,56	109,3
Wydatki w gospodarstwach I kwintyla*	29,71	94,0

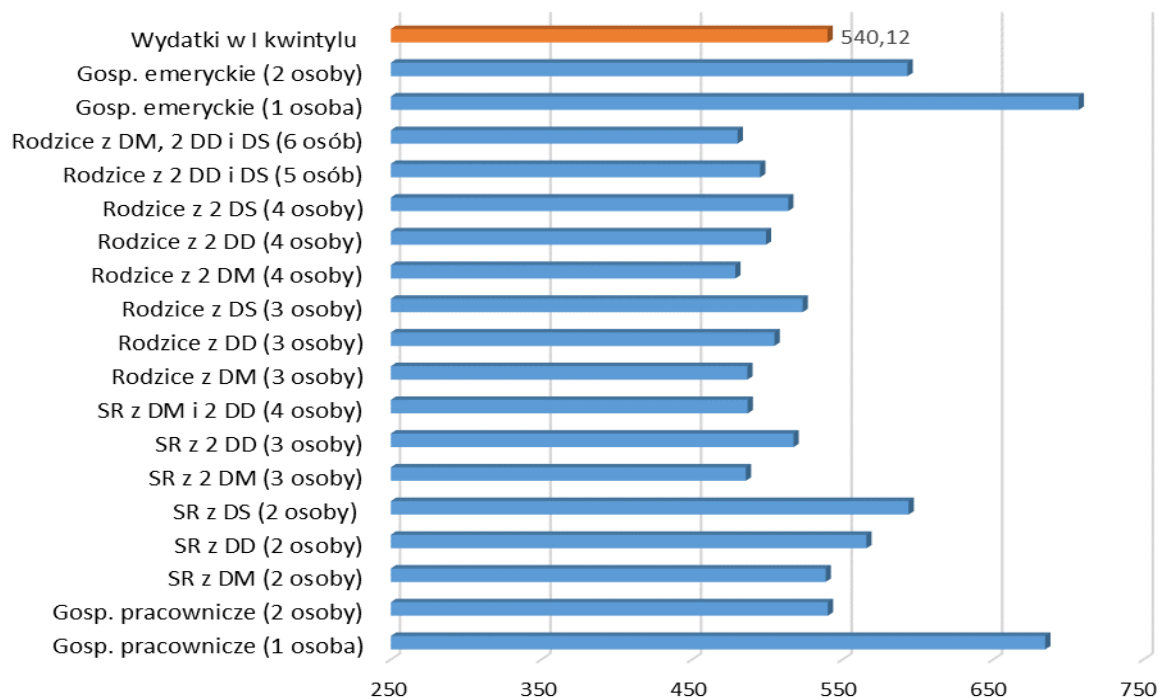
Źródło: IPiSS/GUS.

IX. Podsumowanie

Wartości Progu Interwencji Socjalnej w zadanych przekrojach gospodarstw domowych są przedstawione w Aneksie.

W porównaniu z wydatkami gospodarstw niezamożnych (Wykres 3), wartości łącznej koszyków PIS najbardziej odstają „in plus” w przypadku gospodarstw osób samotnych oraz samotnego rodzica z dzieckiem starszym. Koszyki PIS są najniższe w przypadku rodzin z czwórką dzieci oraz z dwojgiem dzieci młodszych (ponad 11% mniej niż grupa odniesienia). Wydatki gospodarstw z wydatki z I kwintyla z 2013 r. były najbardziej zbliżone ilościowo do rodziny dwojga dorosłych oraz rodzica z dzieckiem młodszym.

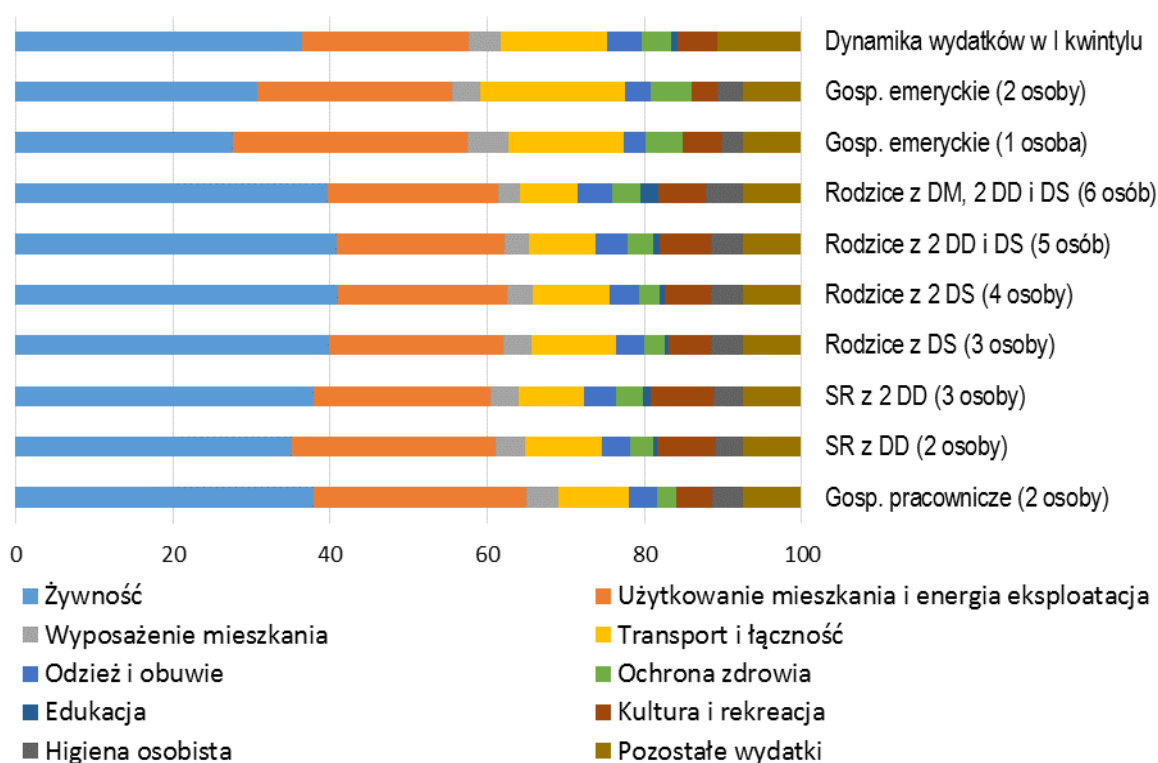
Wykres 3. Wartości Progu Interwencji Socjalnej ogółem na tle wydatków gospodarstw z I kwintyla (per capita, 2013 r.).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych IPiSS/GUS. SR – Samotny rodzic.

Struktura wydatków w gospodarstwach domowych według standardów Progu Interwencji Socjalnej to struktura gospodarstw biednych, z wysokim udziałem potrzeb podstawowych: żywności, oraz wydatków mieszkaniowych. Łączny udział tych obu wydatków jest zbliżony do 58%, co odpowiada wydatkom w gospodarstwach z I kwintyla (Wykres 4). Założono jednocześnie, że są to gospodarstwa zachowujące się racjonalnie, w ograniczonej mierze mobilne. Korzystają one w dość skromnym zakresie z oferty kulturalnej i rekreacyjnej, zabezpieczają także zaledwie podstawowe potrzeby edukacyjne.

Wykres 4. Struktura koszyków PIS na tle wydatków gospodarstw z I kwintyla w 2013 r.

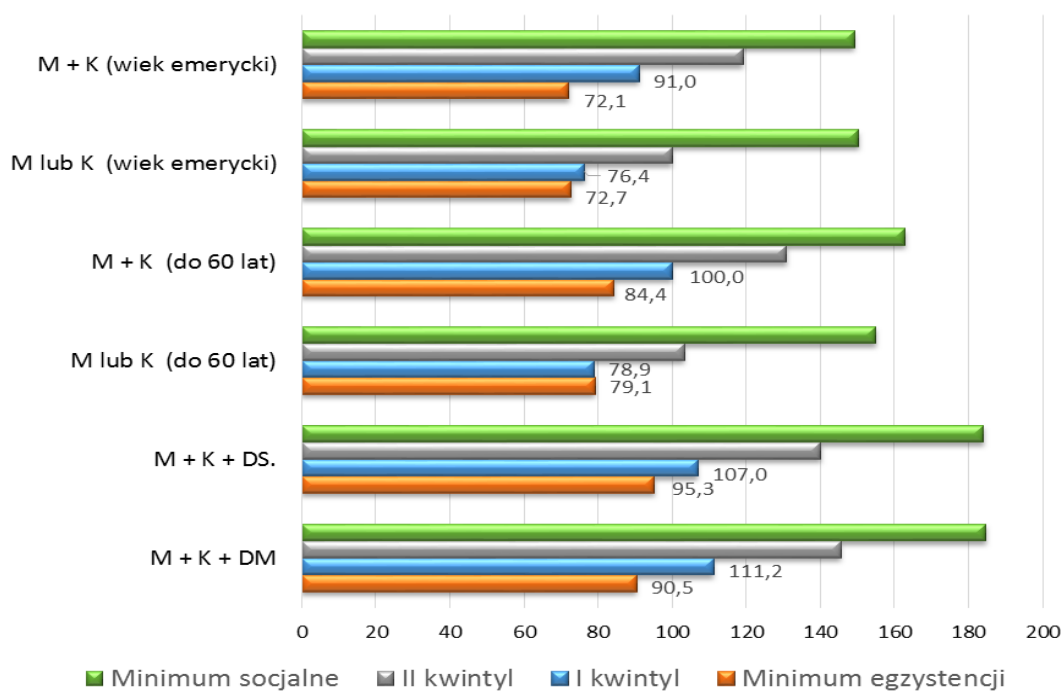

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych IPiSS/GUS. SR – Samotny rodzic.

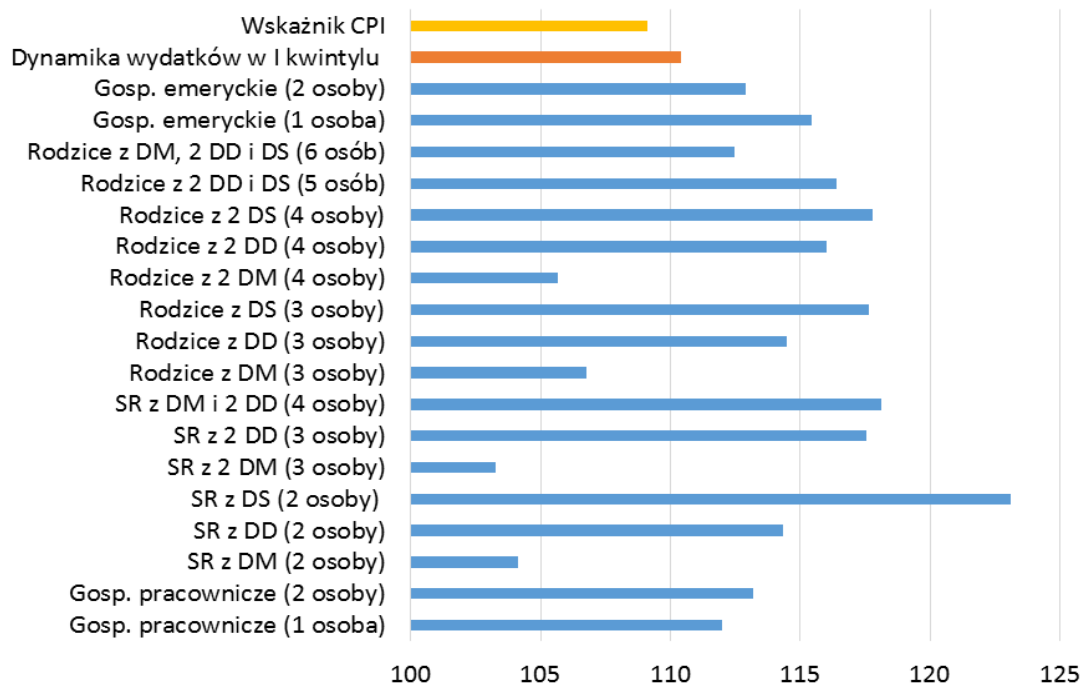
Porównując zweryfikowane wartości Progu Interwencji Socjalnej do innych kategorii, należy zauważyć, że są one wyższe od wartości Minimum Egzystencji, czasem nawet w znacznym stopniu. Na przykład Minimum Egzystencji dla gospodarstw emeryckich stanowi zaledwie 72% koszyków PIS (por. Wykres 5).

W większości przypadków zweryfikowane wartości progów PIS oscylują wokół poziomu przeciętnych wydatków dla I kwintyla rozkładu dochodów. Są one jednak zawsze niższe od wydatków II kwintyla, nie mówiąc już o relacji do minimum socjalnego (por. Wykres 5).

Wykres 5. Wartość koszyka PIS (100) na tle innych wskaźników dla gospodarstw domowych w 2013 r.

Wykres 6. Dynamika koszyków PIS na tle inflacji i wydatków z I kwintyla (2010 r. = 100).

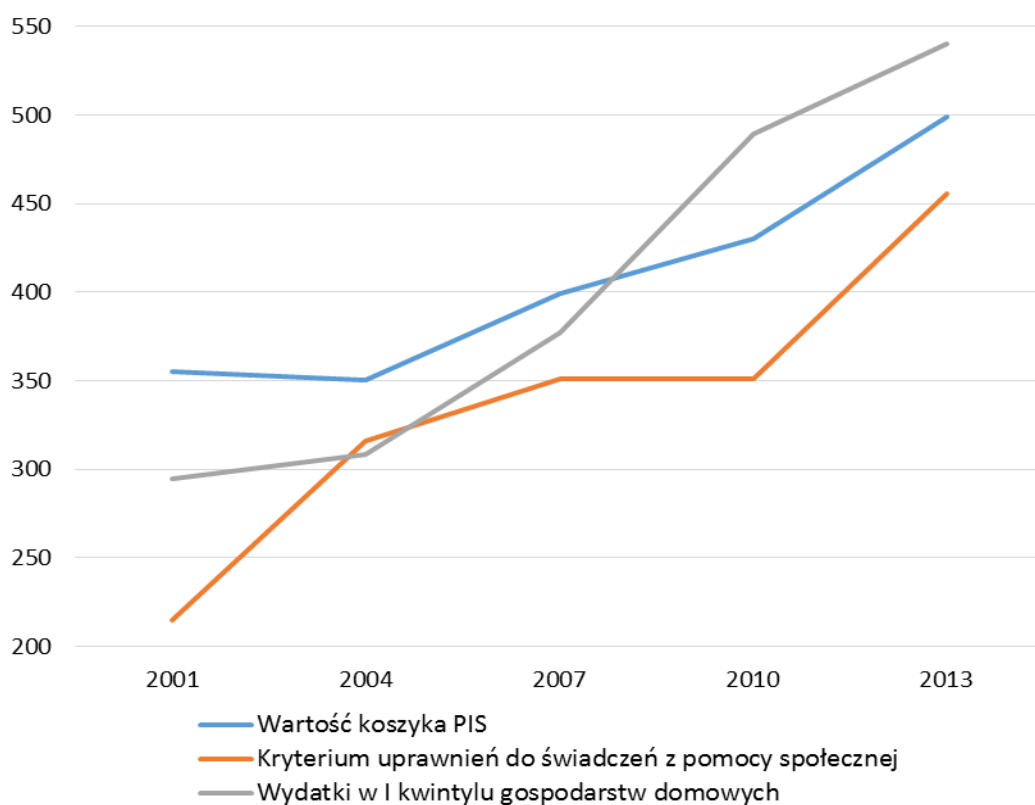
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych IPiSS/GUS. SR – Samotny rodzic.

Dynamika zweryfikowanych wartości progu PIS w stosunku do ostatniego badania (2010 r.) jest dość zróżnicowana. Niezależnie od składu rodziny, wydatki modelowane w standardzie PIS rosną najslabiej w gospodarstwach z dzieckiem najmłodszym (do 6 lat), a najsilniej – w tych rodzinach, w skład których wchodzi dziecko starsze (19 – 24 lata). Najwyższa dynamika (23%) dotyczyła samotnego rodzica z dzieckiem starszym.

Ogólnie jednak trudno mówić o poważnym wzroście wartości koszyków: inflacja w tym czasie wyniosła 9,1%, więc po jej uwzględnieniu, realna wartość koszyków niekiedy spada (gospodarstwa z dziećmi najmłodszymi) lub niewiele rośnie. W latach 2010 – 2013 r. silniej niż tempo inflacji rosły realne wydatki w I kwintyli (10,4%).

Warto też spojrzeć na dynamikę koszyków PIS od początku ich badania (czyli z 2002 r.). Wykres 7 przedstawia wartości progów PIS (dla gospodarstwa z dwojgiem dzieci) i wydatki w I kwintyli w pięciu okresach badawczych. Dane uzupełniono o granicę dochodów uprawniającą do świadczeń z pomocy społecznej.

Wykres 7. Wartości progu PIS w latach 2002 - 2013 na tle wydatków grup ubogich i rzeczywistego dostępu do świadczeń (gospodarstwo z dwójką dzieci)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych IPiSS / GUS / MPiPS.

Progi Interwencji Socjalnej spełniały swoją rolę zwłaszcza zaraz po ich skonstruowaniu (2004 r.) – wówczas znacząco podniesiono poziom dochodów uprawniających do ubiegania się o świadczenia z pomocy społecznej. Kolejna znaczna podwyżka tej linii miała miejsce dopiero w

2012 r., co zmniejszyło wprawdzie dystans w stosunku do rekomendowanych wartości PIS, ale go nie zlikwidowało.

Wydaje się, że podstawą do decyzji w 2012 r. co do progu stosowanego w pomocy społecznej była nie tyle wartość progów PIS, co raczej Minimum Egzystencji, uchodzącej za linię alarmującą. W ustawie o pomocy społecznej zapisano dodatkowy wymóg corocznego prezentowania wysokości minimum egzystencji na forum Komisji Trójstronnej. Uzyskano wówczas konsensus, że gdy minimum egzystencji będzie wyższe od progów PIS, można będzie je podwyższyć, nie czekając aż do kolejnej weryfikacji (por. Broda-Wysocki, Kurowski 2013). Miało to być „rozwiązaniem awaryjnym” między regularnymi zmianami progów. Jednak narzędzie - mające zmienić oblicze polityki społecznej - nie zostało realnie wykorzystane. Rola Progu Interwencji Socjalnej ograniczona została, jak się zdaje, przez doraźną sytuację budżetową, a walory metodologiczne czy merytoryczne pozostały na dalszym planie.

Literatura:

Broda-Wysocki P., Kurowski P. (2013), *Próg interwencji socjalnej czy minimalny dochód socjalny? Refleksja nad propozycjami zmian w pomocy społecznej*, Polityka Społeczna, nr 4/2013.

GUS (2014 a), *Budżety gospodarstw domowych w 2013 r.*, Informacje i opracowania statystyczne GUS, Warszawa.

GUS (2014 b), *Biuletyn Statystyczny*, GUS, Warszawa.

GUS (2014 c), *Sytuacja gospodarstw domowych w 2013 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych*, Informacja sygnalna, maj, Warszawa.

GUS (2014 d), *Ochrona zdrowia w gospodarstwach domowych w 2013 r.*, Warszawa

IPiSS (2002), *Kryteria dochodowe uprawniające do świadczeń pomocy społecznej*, raport dla MPiPS, Golinowska S. (red.), czerwiec, Warszawa.

Kuchanowicz H., Nadolna J., Przygoda B., Iwanow K. (1998), *Tabele wartości odżywczej produktów spożywczych*, Instytut Żywności i Żywienia, Warszawa.

Sekula W., Figurska K. (2002), *Proponowane koszyki żywności odpowiadające minimum egzystencji*, IŻŻ, maszynopis, Warszawa.

Ziemiański Ś. (2001), *Normy żywienia człowieka. Fizjologiczne podstawy*, Praca zbiorowa, Wydawnictwa Lekarskie, Warszawa.

X. Aneks tabelaryczny

Tablica 1A. Próg Interwencji Socjalnej w gospodarstwach pracowniczych (w złotych, na 1 osobę, w cenach z 2013 r.)

Liczba osób		1-osobowe	2-osobowe	2-osobowe	2-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe
Skład demograficzny gospodarstwa		$(M+K)/2$	M + K	$(M+K)/2+DM$	$(M+K)/2+DD$	$(M+K)/2+DS.$	$(M+K)/2+2xD$ M	$(M+K)/2+2xD$ D	$(M+K)/2+DM$ +2xDD
Typy rodzin		Pracownicze							
1	Żywność	216,07	204,92	170,05	198,58	210,72	158,43	196,47	181,15
2	Mieszkanie	247,24	167,95	167,95	167,95	167,95	134,61	134,61	127,04
	- eksploatacja	210,36	146,54	146,54	146,54	146,54	116,16	116,16	110,68
	- wyposażenie	36,88	21,41	21,41	21,41	21,41	18,45	18,45	16,36
3	Odzież i obuwie	19,15	19,15	21,41	20,67	19,37	22,16	21,17	21,79
4	Edukacja	0,00	0,00	21,16	3,44	3,44	28,22	4,58	3,44
5	Ochrona zdrowia	14,75	13,25	19,32	16,39	13,32	21,62	17,71	19,46
6	Transport i łączność	78,50	49,09	41,44	55,21	74,68	29,08	43,37	39,75
7	Kultura i rekreacja	36,43	24,40	28,31	41,30	38,90	23,94	41,25	34,09
8	Higiena osobista	21,82	21,56	29,33	20,46	21,56	31,83	20,01	24,23
9	Pozostałe wydatki	50,72	40,03	39,92	41,92	43,99	35,99	38,33	36,08
10	Razem koszyk PIS	684,68	540,35	538,89	565,91	593,93	485,88	517,50	487,03

Oznaczenia: M - Mężczyzna w wieku od 25 do 60 lat, K - Kobieta w wieku od 25 do 60 lat, DM - Dziecko młodsze -tj. w wieku od 0 do 5 lat, DD - Dziecko dorastające tj. w wieku od 6 do 18 lat, DS - Dziecko starsze tj. w wieku od 19 - 24 lat.

Źródło: IPiSS.

Tablica 1B. Próg Interwencji Socjalnej (PIS) w gospodarstwach pracowniczych (w złotych, na 1 osobę, w cenach z 2013 r.)

Liczba osób		3-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	4-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	6-osobowe
Skład demograficzny gospodarstwa		M+K+DM	M+K+DD	M+K+DS	M+K+ 2xDM	M+K+ 2xDD	M+K+ 2xDS	M+K+2xDD+ DS.	M+K+DM+2x DD+DS.
Typy rodzin		Pracownicze							
1	Żywność	181,67	200,69	208,79	170,05	198,58	210,72	202,17	191,01
2	Mieszkanie	134,61	134,61	134,61	127,04	127,04	127,04	121,18	117,23
	- eksploatacja	116,16	116,16	116,16	110,68	110,68	110,68	105,86	103,70
	- wyposażenie	18,45	18,45	18,45	16,36	16,36	16,36	15,32	13,53
3	Odzież i obuwie	20,66	20,16	19,30	21,41	20,67	19,37	20,45	20,99
4	Edukacja	14,11	2,29	2,29	21,16	3,44	3,44	4,12	10,49
5	Ochrona zdrowia	17,58	15,62	13,58	19,36	16,43	13,36	15,90	17,28
6	Transport i łączność	34,18	43,37	56,35	35,92	43,57	50,79	41,68	35,46
7	Kultura i rekreacja	21,34	29,99	28,39	19,16	32,14	29,74	32,51	29,05
8	Higiena osobista	26,65	20,74	21,47	29,22	20,34	21,44	20,58	23,29
9	Pozostałe wydatki	36,06	37,40	38,78	35,47	36,98	38,07	36,69	35,58
10	PIS na 1 osobę	486,86	504,88	523,56	478,78	499,19	513,98	495,27	480,37

Oznaczenia: M - Mężczyzna w wieku od 25 do 60 lat, K - Kobieta w wieku od 25 do 60 lat, DM - Dziecko młodsze -tj. w wieku od 0 do 5 lat, DD - Dziecko dorastające tj. w wieku od 6 do 18 lat, DS - Dziecko starsze tj. w wieku od 19 - 24 lat.

Źródło: IPiSS.

Tablica 2 A. Struktura Progu Interwencji Socjalnej w wybranych typach gospodarstw pracowniczych (w cenach z 2013 r.)

Liczba osób		1-osobowe	2-osobowe	2-osobowe	2-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe
Skład demograficzny gospodarstwa		$(M+K)/2$	M + K	$(M+K)/2+DM$	$(M+K)/2+DD$	$(M+K)/2+DS.$	$(M+K)/2+2xD$ M	$(M+K)/2+2xD$ D	$(M+K)/2+DM$ $+2xDD$
Typy rodzin		Pracownicze							
1	Żywność	31,6	37,9	31,6	35,1	35,5	32,6	38,0	37,2
2	Mieszkanie	36,1	31,1	31,2	29,7	28,3	27,7	26,0	26,1
	- eksploatacja	30,7	27,1	27,2	25,9	24,7	23,9	22,4	22,7
	- wyposażenie	5,4	4,0	4,0	3,8	3,6	3,8	3,6	3,4
3	Odzież i obuwie	2,8	3,5	4,0	3,7	3,3	4,6	4,1	4,5
4	Edukacja	0,0	0,0	3,9	0,6	0,6	5,8	0,9	0,7
5	Ochrona zdrowia	2,2	2,5	3,6	2,9	2,2	4,4	3,4	4,0
6	Transport i łączność	11,5	9,1	7,7	9,8	12,6	6,0	8,4	8,2
7	Kultura i rekreacja	5,3	4,5	5,3	7,3	6,5	4,9	8,0	7,0
8	Higiena osobista	3,2	4,0	5,4	3,6	3,6	6,6	3,9	5,0
9	Pozostałe wydatki	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4
10	Razem PIS	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Oznaczenia: M - Mężczyzna w wieku od 25 do 60 lat, K - Kobieta w wieku od 25 do 60 lat, DM - Dziecko młodsze -tj. w wieku od 0 do 5 lat, DD - Dziecko dorastające tj. w wieku od 6 do 18 lat, DS - Dziecko starsze tj. w wieku od 19 - 24 lat.

Źródło: IPiSS.

Tablica 2 B. Struktura Progu Interwencji Socjalnej w wybranych typach gospodarstw pracowniczych (w cenach z 2013 r.)

Liczba osób		3-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	4-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	6-osobowe
Skład demograficzny gospodarstwa		M+K+DM	M+K+DD	M+K+DS	M+K+ 2xDM	M+K+ 2xDD	M+K+ 2xDS	M+K+2xDD+ DS	M+K+DM+2x DD+DS.
Typy rodzin		Pracownicze							
1	Żywność	37,3	39,8	39,9	35,5	39,8	41,0	40,8	39,8
2	Mieszkanie	27,6	26,7	25,7	26,5	25,5	24,7	24,5	24,4
	- eksploatacja	23,9	23,0	22,2	23,1	22,2	21,5	21,4	21,6
	- wyposażenie	3,8	3,7	3,5	3,4	3,3	3,2	3,1	2,8
3	Odzież i obuwie	4,2	4,0	3,7	4,5	4,1	3,8	4,1	4,4
4	Edukacja	2,9	0,5	0,4	4,4	0,7	0,7	0,8	2,2
5	Ochrona zdrowia	3,6	3,1	2,6	4,0	3,3	2,6	3,2	3,6
6	Transport i łączność	7,0	8,6	10,8	7,5	8,7	9,9	8,4	7,4
7	Kultura i rekreacja	4,4	5,9	5,4	4,0	6,4	5,8	6,6	6,0
8	Higiena osobista	5,5	4,1	4,1	6,1	4,1	4,2	4,2	4,8
9	Pozostałe wydatki	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4
10	Razem PIS	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Oznaczenia: M - Mężczyzna w wieku od 25 do 60 lat, K - Kobieta w wieku od 25 do 60 lat, DM - Dziecko młodsze -tj. w wieku od 0 do 5 lat, DD - Dziecko dorastające tj. w wieku od 6 do 18 lat, DS - Dziecko starsze tj. w wieku od 19 - 24 lat.

Źródło: IPiSS.

Tablica 3. Wartość i struktura Progu Interwencji Socjalnej w gospodarstwach emeryckich (w cenach z 2013 r.)

Liczba osób		1-osobowe	2-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
Skład demograficzny gospodarstwa		(M+K)/2	M+K	(M+K)/2	M+K
		Na osobę w złotych		w %	
1	Żywność	195,64	182,51	27,7	30,8
2	Mieszkanie	247,24	167,95	35,0	28,3
	- eksploatacja	210,36	146,54	29,8	24,7
	- wyposażenie	36,88	21,41	5,2	3,6
3	Odzież i obuwie	18,97	18,97	2,7	3,2
4	Edukacja	0,00	0,00	0,0	0,0
5	Ochrona zdrowia	33,15	31,65	4,7	5,3
6	Transport i łączność	104,53	109,57	14,8	18,5
7	Kultura i rekreacja	34,69	18,56	4,9	3,1
8	Higiena osobista	20,35	20,08	2,9	3,4
9	Pozostałe wydatki	52,36	43,94	7,4	7,4
10	PIS na 1 osobę	706,93	593,24	100,0	100,0

Oznaczenia: M lub K osoba starsza, tj. w wieku powyżej 60 lat.

Źródło: IPiSS.